

Výzkum a druhy výzkumu

ZÁKLADY PEDAGOGIKY A EDUKACE,
STATISTIKA A METODOLOGIE VĚDECKÉHO
VÝZKUMU
LF MU BRNO

Kvantitativní výzkum

2

- Založen na pozitivizmu (spojen se jmény A. Comte, D.E. Durkheim) – způsob myšlení, které vychází pouze z ověřitelných faktů
- Je založen na ověřování platnosti teorií pomocí konceptů a čísel za účelem zobecnění

Kvantitativní výzkum – zákl. charakteristiky

3

- uplatňuje se především v přírodních vědách v podobě experimentu, observace (= pozorování) atd.
 - rozumíme výzkum čehokoli, co lze nějakým způsobem změřit nebo spočítat.
 - **vychází z teorie, ze které odvozujeme hypotézy** a ty poté testujeme v rámci dané teorie. Výsledkem je tedy jejich **potvrzení** nebo **vyvrácení**.
- **Model uvažování u kvant. výzkumu**
 - Závěry a doporučení z předchozích studií
 - Důvody studie, vysvětlení, teorie
 - Otázky, hypotézy
 - Struktura a návrh připravované studie
 - Shromažďování dat
 - Sumarizace dat (pomocí grafů, tabulek)
 - Statistické testy
 - Závěry, doporučení pro další studium a praxi

Kvantitativní výzkum – studie

4

- **Popisné studie** – četnost rozložení daných proměnných pomocí dotazníků a pozorování
- **Kauzálně-komparativní studie** – vazby mezi proměnnými
- **Korelační studie** – síla vazeb a předpověditelnost (srovnává výskyt jevu (nemoci) ve vztahu k různým faktorům – věku, pohlaví, času, ...)
- **Ex-post facto a quasi-experimentální studie** – vyhodnocení výzkumných hypotéz
- **Experimentální studie** – zjišťují pomocí náhodných výběrů

Kvantitativní výzkum

5

- **Cílem: testování hypotéz a teorií**
- Pracuje většinou s velkým souborem respondentů
- Použití metod: **dotazník, rozhovor, analýza dat**
- Při analýze dat převládají většinou statistické postupy

Výhody kvantitativního výzkumu

6

- Testování a valorizace (= zhodnocování) teorií
- Generalizace zjištěných skutečností
- Rychlý sběr dat
- Rychlá analýza dat s využitím pc
- Vhodné pro zkoumání velkých skupin

Nevýhody kvantitativního výzkumu

7

- Zkoumanou realitu musíme redukovat
 - V počtu proměnných
 - V počtu pozorovaných událostí
 - Časově
 - Na výběrový soubor
- Získaná znalost může být příliš abstraktní (tzn. odtržená od skutečnosti) a obecná
- Výzkumník může opomenout nějaké jevy, protože se soustředí pouze na určitou teorii a její testování a nesoustředí se na rozvoj té teorie

Kvalitativní výzkum

8

- = subjektivní proces popisu a interpretace životních zkušeností
- **Jedná se o výzkumy, jejichž výsledků se dosahuje jiným způsobem než kvantifikací a statistikou**
- Vzorem kvalit. výzkumu:
 - Fenomenologie (hlavní představitelé - Husserl, Patočka), zabývá se tím, jak se věci člověku ukazují v jeho vlastním vědomí
 - Etnometodologie – sociolog. směr, který se zaměřuje na rozbor metod, které lidé používají k tomu, aby porozuměli světu

Kvalitativní výzkum - užití

9

- Může být doplňkem výzkumných strategií nebo protipólem kvantitativním metodám
- Vhodné u zkoumání života lidí, historie, chodu organizací, společenských procesů
- **Cílem:** vytváření nového porozumění, nových hypotéz, nových teorií
- Pracuje s malým souborem (bez statistiky)
- **Metody sběru dat:** např. rozhovor, pozorování, studium dokumentů

Hlavní zásady kvalitativního výzkumu

10

- **Otevřenost** vůči zkoumaným osobám
- **Procesuálnost** – mění se prvky výzkumu
- **Reflexivita** – připravenost výzkumníka reagovat na nové nečekané momenty
- **Zaměření na případ** – max. popis, tvorba teorií
- **Historicita** - anamnéza zdravotní, sociální...téměř každý předmět zkoumání má i historii a určitým situacím můžeme porozumět až tehdy, když sledujeme jejich historii

Kvalitativní výzkum se může zabývat:

11

- Popis procesů, vztahů, okolností, situací, systémů nebo lidí
- Interpretace (= posuzování), explanace (= vysvětlení), explorace (= výzkoumání)
 - Zobecnění
 - Nové koncepty
 - Vhled do problému
 - Vyjasnění otázek
 - Návrh teorií
- Verifikace a zobecnění teorií
- Vyhodnocení a komparace praktik, programů

Uplatnění kvalitativního výzkumu

12

- Je složitější než kvantitativní výzkum

Uplatňuje se:

- Humanitní vědy
- Fenomenologie
- Etnografie
- Historický výzkum
- Kasuistiky

Výhody kvalitativního výzkumu

13

- Získává podrobný popis a vhled při zkoumání jedince, skupiny, události, fenoménu
- Zkoumá fenomén v přirozeném prostředí
- Umožňuje studovat procesy
- Navrhuje teorie

Nevýhody kvantitativního výzkumu

14

- Získaná znalost nemusí být zobecnitelná na populaci a do jiného prostředí
- Je obtížné testovat hypotézy a teorie
- Analýza dat a sběr dat jsou časově náročné
- Výsledky mohou být ovlivněny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi

Metodologická triangulace

15

- = kombinace kvantitativního a kvalitativního výzkumu
- Tzv. smíšené metody výzkumu
- Který typ výzkumu použít?
 - Volba závisí na samotném výzkumníkovi
 - Ve zdravotních vědách se používá spíš kvantitativní výzkum, protože často se velmi těžko obhájí výzkum spočívající pouze na výpovědích několika účastníků, i když hloubkově zanalyzovaných.

Etické principy vědecké práce

16

Etické zásady jsou určitou normou chování, kterou se výzkumník řídí při své práci.

Etický kodex je soubor pravidel, která musí výzkumník dodržet.

Všeobecné etické zásady

17

- **Výzkumník by neměl:**
 - Vydávat cizí myšlenky za své
 - Falzifikovat údaje (= zamlčet získané informace nebo je změnit)
 - Fragmentovat bádání
 - Nepřiznat prioritu jinému kolegovi
 - Manipulovat s výsledky
 - Zamlčet negativní výsledky – i negativní výsledky mají svoji důležitou vypovídající hodnotu

Základní principy vědecké etiky

18

- Objektivnost a pravdivost – dle reality
- Osobní poctivost a čestnost – uvedení zdrojů
- Originalita – nový poznatek
- Principiálnost a nekompromisnost - obhajoba
- Sebekritičnost – přijetí názorů jiných
- Skromnost – bez falešné originality

Obecné principy pro výzkumnou činnost

19

- Princip prospěšnosti – pro další obory vědy
- Princip respektování lidské důstojnosti – rozhodnutí účastnit se výzkumu
- Princip spravedlnosti – čestné jednání
- Princip ochrany zranitelných jedinců:
 - Děti
 - Mentálně retardované
 - Tělesně handicapované
 - Hospitalizované

Před vyslovením souhlasu by měli budoucí účastníci výzkumu získat následující informace:

20

- Status jedince a účel ve výzkumu
- Typ informace, která se bude získávat
- Podstata závazku – délka trvání, průběh
- Odměňování (odměna ano či ne)
- Výběr jedinců – počet jedinců, kteří se účastní
- Metody - jaká metoda sběru dat bude uplatněna
- Rizika a náklady
- Důvěrné ubezpečení o soukromí
- Dobrovolný souhlas
- Kontaktní osoba – na koho se obrátit v případě otázek